

Щербакова Т. М., к. хім. н., доцент,

Ведута В. В., к. хім. н., доцент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (м. Одеса, Україна)

t.shcherbakova@onu.edu.ua

veduta@onu.edu.ua

**СУЧАСНИЙ СТАН ВИКЛАДАННЯ ХІМІЇ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ
ЗА МАТЕРІАЛАМИ КОНКУРСУ «УЧИТЕЛЬ РОКУ - 2025»
В НОМІНАЦІЇ «ХІМІЯ»**

Анотація. У роботі проведено огляд конкурсного відбору першого туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2025» з номінації Хімія, у якому брали участь учителі м. Одеси та Одеської області. Відбір конкурсантів проводився у два етапи: перший (відбірковий) складався з випробувань: «Тестування», «Практична робота» та «Дослідження», а другий – «Хімічний експеримент» та «Урок». Конкурс показав, що учасники мають високий рівень професіоналізму, вмотивовані та креативні.

Ключові слова: конкурс, учитель року, викладання хімії, середня школа.

Abstract. *This paper provides an overview of the first-round competitive selection of the All-Ukrainian "Teacher of the Year – 2025" competition in the Chemistry nomination, which involved teachers from the city of Odesa and the Odesa region. The selection of contestants was carried out in two stages: the first (selection) consisted of tests: "Testing", "Practical work" and "Research", and the second - "Chemical experiment" and "Lesson". The competition showed that the participants possess a high level of professionalism, motivation, and creativity.*

Key words: *competition, teacher of the year, teaching chemistry, secondary school.*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.06.2024 № 881 «Про проведення всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2025», наказу Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації від 19.11.2024 № 189-ОД «Про проведення першого туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року - 2025» на базі Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Одеського ліцею "Міжнародна школа Веда" та школи-ліцею «Чорноморський» з 27.01.2025 по 14.02.2025 року пройшов перший тур конкурсу «Учитель року» в номінації «Хімія» (далі – Конкурс), у складі журі якого були і автори цього повідомлення. В Конкурсі приймали участь 12 учителів хімії з міста Одеси та Одеської області.

Перший тур Конкурсу складався з двох етапів: перший етап – відбірковий, проводився у дистанційному форматі і складався з «Тестування», «Практичної роботи» та «Дослідження». Другий етап – фінальний, відбувався у очному форматі і складався з «Хімічного експерименту» та «Уроку».

Тестові завдання, які включали питання з різних розділів хімії, методики викладання, психології, успішно виконали 75% конкурсантів.

Конкурсне випробування «Дослідження» було проведено у формі лабораторних робіт, теми яких обиралися жеребкуванням. Роботу конкурсантів журі оцінювало за наступними орієнтовними критеріями: володіння методикою організації дослідницько-пошукової діяльності учнів; доцільність вибору методів, прийомів і форм роботи; спрямованість на формування ключових і предметних компетентностей, цілісності знань, цінностей; практична значущість для учнів очікуваних результатів дослідження; взаємодія учасників освітнього процесу. Дане випробування у відповідності до наведених критеріїв вдало пройшло 83% конкурсантів. Слід зазначити, що спрямованість на формування предметних компетентностей у всіх учителів була на достатньо високому рівні. Недостатність забезпеченості хімічними реактивами і посудом проявлялася у

тому, що учням навіть лабораторні досліди демонстрували переважно у вигляді відеоматеріалів, що не сприяло зростанню зацікавленості предметом.

До орієнтовних критеріїв оцінювання випробування «Практична робота» було віднесено: предметно-методична компетентність; гнучкість педагогічного мислення; володіння методикою розв'язування задач із хімії; уміння на основі наведених фактів та явищ розробляти завдання для здобувачів освіти, знаходити шляхи їх вирішення; урахування вікових особливостей учнів. Випробування «Практична робота» складалося з розв'язання задачі на знання будови атомів, хімічних властивостей елементів і їх сполук та підготовки завдань, тестів і задач до вказаної теми. Це комбіноване завдання, яке вимагало не тільки знання хімії, але і творчого підходу та міждисциплінарних зв'язків, вдалося успішно виконати лише 58 % конкурсантів.

У фінальному (другому) етапі Конкурсу приймали участь шість конкурсантів, які показали найкращі результати. Він складався з двох випробувань: «Хімічний експеримент» та «Урок». «Хімічний експеримент» складався з експериментальної задачі, яка включала проведення розрахунків, приготування розчину з заданою масовою часткою речовини, вимірювання густини розчину. Використовуючи наявне в лабораторії обладнання та реактиви, конкурсанти встановлювали склад неорганічних сполук за допомогою якісних реакцій. Роботу конкурсантів журі оцінювало за наступними орієнтовними критеріями: володіння методикою та технікою хімічного експерименту; уміння користуватися обладнанням, приладами, інструментами; правильність виконання завдань; правильність побудови висновків. Всі завдання даного випробування правильно і повністю виконала одна конкурсантка, а ще двоє – з невеликими помилками.

Конкурсне випробування «Урок» було проведено у формі уроків у 7 – 9 класах школи-ліцею «Чорноморський» у відповідності до календарно-тематичних планів. У цьому випробуванні конкурсанти мали можливість продемонструвати свою педагогічну майстерність, предметно-методичну компетентність, науковість, творчий підхід; спрямованість на формування цілісності знань, предметних та ключових компетентностей, цінностей; реалізацію наскрізних змістових ліній; результативність і доцільність використання технологій, методів, прийомів, засобів і форм роботи; урахування вікових особливостей учнів; професійні якості учителя; дотримання норм організації та проведення уроку. За результатами випробувань «Хімічний експеримент» та «Урок» журі обрало переможців першого туру Конкурсу. Учасниця Конкурсу, яка посіла перше місце, рекомендована до участі у другому турі Всеукраїнського конкурсу Учитель року - 2025.

Всі учителі хімії – учасники другого етапу першого туру Конкурсу є сучасними, творчими та впевненими майстрами своєї справи. Вони продемонстрували високі професійні стандарти, змогу адаптації до різних умов, ґрунтовні знання з хімії, навички проведення як онлайн так і звичайних уроків на різноманітні теми шкільної програми з цікавим та пізнавальним оформленням. Учасники Конкурсу використовували під час уроків мобільні застосунки, відео, презентації та штучний інтелект.

Для покращення сприйняття матеріалу предмету «Хімія» та подальшого вдосконалення і професійного розвитку учителів необхідно більше уваги приділяти таким видам діяльності під час проведення уроку, як планування уроку, зв'язок поточного матеріалу з попереднім, реалізація наскрізних змістових ліній, записування більшої кількості рівнянь хімічних реакцій, застосування більш різноманітних способів закріплення нового матеріалу, робота з підручником (основою викладання теми є особистий опорний конспект чи презентація). Бажано активувати самостійну роботу учнів, а також більше уваги приділяти занотовуванню найважливіших моментів теми, визначень та прикладів.

На сучасних уроках особлива увага приділяється емоційному стану учнів. Невід'ємними складовими уроків хімії стали виявлення настроїв та очікувань учнів на початку уроку та етап рефлексії наприкінці, коли учасники уроку обмінюються враженнями про опанований матеріал та проведений разом час. Можливо, ці частини уроків є сенс зробити обов'язковими не для всіх уроків, а тільки на початку та в кінці теми або розділу, особливо у старших класах.

Доцільно було б використовувати більш системний підхід у вивченні хімії як при виборі вчителями прикладів для засвоєння матеріалу, так і у навчальній програмі, тому, що хімія – це структурована наука, і зрозуміти наступну тему без попередніх дуже важко. Наприклад, тему «Поняття про полімери на прикладі поліетилену. Застосування поліетилену» рекомендовано розглядати на прикладі лише поліетилену, в той час як учням необхідно показати систему: декілька реакцій полімерізації, наприклад, отримання поліпропілену, полівінілхлориду, полістиролу, поліакрилонітрилу або полівінілацетату, щоб учні зрозуміли загальні особливості і правила написання цих реакцій, описати найбільш характерні особливості і навести найважливіші галузі застосування кожного полімеру. Якби в темі була б реакція отримання полівінілхлориду, то при вивченні хлоретену в іншій темі учні б могли згадати, що цю речовину вже вивчали і писали реакцію полімерізації за її участі. При вивченні бензену згадали б, що такий же ароматичний цикл був у стирені, а в подальшому, при вивченні естерів, пригадали, що до такого ж класу сполук відноситься полівінілацетат. Це

сприяло б повторенню хімічної номенклатури та термінів, а також розширенню кругозору учнів.

Конкурс «Учитель року – 2025» показав, що конкурсанти мають високий рівень професіоналізму, прагнуть до розвитку та самовдосконалення, вмотивовані, креативно підходять до навчання, створюючи позитивну атмосферу.